

Problemfelt og motivation

Vi mennesker har et evolutionært behov for at søge og knytte os til en primær omsorgsperson fra vi bliver født (Bowlby, 2005, 137). Det tilknytningsmønster som barnet får skabt i relationen til forældrene, har en betydning for, hvordan barnet udvikler sig, agerer i sin hverdag, og hvordan barnet håndterer problematiske situationer.

"A child's self-mood is profoundly influenced by how his mother sees and treats him, whatever she fails to recognize in him he is likely to fail to recognize in himself." (Bowlby, 2005, 141).

Med dette citat i tankerne, begyndte vi at overveje, hvor stor en betydning den primære omsorgsperson, kan få for et individ, og hvilke dele af barnets personlighed og senere liv, som omsorgspersonens håndtering af barnet påvirker. Citatet fortæller, at måden hvorpå omsorgspersonen reagerer over for barnet, men også omkring barnet, kan få en større betydning for den måde barnet vil forstå sig selv. På den måde bliver barnet påvirket personligt i sin udvikling.

Vi undrede os over, hvorvidt vi tager evnen til at selvregulere for givet, og hvor selvregulering kommer fra? Kan følelsesmæssig tryghed og barnets bånd til sine forældre påvirke barnets evne til at selvregulere?

Sammen med Bowlbys forståelse af hvordan tilknytning kan analyseres og fortolkes hos barnet, vil vi anvende andre forskeres perspektiv og forståelse af elementer af tilknytning. Daniel Stern og Peter Fonagy har begge udarbejdet teorier i relation til Bowlbys tilknytningsteori, hvorfor vi med deres begreber om hhv. affektiv afstemning og mentalisering, i samspil med Bowlbys teori om tilknytningsmønstre, ønsker at analysere tilknytningens betydning for barnets evne til selvregulering i hverdagen.

I Walter Mischels skumfiduseksperiment fra Stanford University i 1968-1974, blev en række børn udfordret på deres evne til selvkontrol og behovsudsættelse. Dette eksperiment fungerer som vores empiriske grundlag for vores analyse. Mischel beskriver i en opfølgning i 2015, at når barnet udviste en høj grad af selvkontrol, ses der en klar sammenhæng mellem dette og barnets evne til senere at få et godt liv (Mischel, 2015). Dette gør os nysgerrige på, hvilke faktorer der spiller en rolle, når barnets evne til selvregulering udvikles. Vi er altså interesserede i, at undersøge hvorvidt der kan ses en sammenhæng mellem kvaliteten af et barns tilknytning og dets evne til selvregulering - og i så fald, hvilken relation det har til

selvkontrol. Vi ønsker således med dette projekt at bidrage med en nuancering af den nuværende forskning indenfor feltet. Vi vil derfor også diskutere vores analyseresultater med Judy Dunn og hendes sociokulturelle perspektiv på betydningen af barnets tilknytning. Vi vil her diskutere hvordan de forskellige netværk barnet indgår i også påvirker dets tilknytning og evne til selvregulering, set i forhold til vores tre andre teoretikere. Formålet med dette er at diskutere hvorvidt barnets tilknytning til andre vigtige personer end en forældre, kan have betydning for dets tilknytning og selvregulering.

Derudover finder vi det relevant at påpege, at vi hver især kommer fra forskellige faglige baggrunde (Hum-Tek og HumBach), da det har været med til at skabe en læringsproces med forskellige udgangspunkter. Trods vores forskelligheder, er det lykkedes os at forene os i en fælles interesse.

Vi var alle i gruppen nysgerrige på tilknytningens betydning for barnets udvikling. Vi synes det er interessant, at man allerede fra spædbarnsalderen udvikler sig i særlige retninger, på baggrund af den relation man har til sin omsorgsperson, samt hvordan det får betydning for ens videre udvikling og personlighed.

Problemformulering

Hvilken betydning har barnets tilknytning (til sine forældre) for barnets evne til selvregulering i hverdagen?

Begrebsafklaring for forældre: Ved forældre forstår vi omsorgspersoner, adoptivforældre, papforældre, bedsteforældre, tanter og onkler.

Afgrænsning af målgruppe

Vi har valgt at undersøge børn i 4-5 års alderen, da der er flere teoretikere som peger på at alderen er central for selvregulering, da de indre arbejdsmodeller er mere eller mindre dannet her (Hart & Schwartz, 2008). Vi ser ikke på køn eller andre aldre. Vi ser på det i en vestlig og dansk sammenhæng, dog er det et amerikansk eksperiment vi analyserer.

Valg af empiri

Vi har valgt sekundær empiri i form af et amerikansk psykologisk eksperiment, der kaldes for skumfiduseksperimentet. Walter Mischel (1930-2018) var en amerikansk psykolog med speciale i personlighedsteori og socialpsykologi, som i perioden 1968-1974 gennemførte en

række psykologiske eksperimenter på Stanford University Bing Nursery School med ca. 300 børn. Mischel havde tidligere observeret, at hans egne børn naturligt udviklede viljestyrke (og dermed evne til selvkontrol) i 4-5 årsalderen. På Bing Nursery School undersøgte Walter Mischel 4-5 årige børns evne til selvkontrol, når de blev stillet over for valget mellem at spise én skumfidus nu, eller få to senere hvis de kunne udskyde deres behov og vente ca. 5-20 minutter. Walter Mischel mente, at eksperimentet viste om barnet har selvkontrol. I hans senere opfølgning konkluderede han, at der var en klar forbindelse mellem barnets grad af selvkontrol og om barnet fik et godt liv senere ift. uddannelse, karriere, økonomi og familieliv (Mischel, 2015). Da vi ser selvkontrol som et af flere mulige udtryk for evnen til selvregulering, er det interessant for os at analysere Mischels eksperiment.

Begrundelse for valg af metode

Vi vil foretage en tematisk analyse af Walter Mischels skumfiduseksperiment med begreber fra Bowlby, Stern og Fonagy. Vi vil anvende en hermeneutisk tilgang i vores analyse, da vi søger at forstå sammenhængen mellem tilknytning og selvregulering ved at tolke empirien med udvalgte teoretiske begreber.

Vi er klar over at skumfiduseksperimentet er lavet med ét formål, og at vi bruger det til et andet. Vores fokus er på kritik og diskussion af eksperimentet, fordele og ulemper og hvordan dette eksperiment kan have fejl og mangler i den måde, som Mischel opstiller hans konklusioner. Kan der være andre forklaringer på det Mischel konkluderer?

I vores tematiske analyse vil vi vælge fx fire temaer, som står ud fra empirien. Vi vil analysere hvad vores tre teorier siger om disse temaer. Vi vil forholde os til, om der er nogle steder de tre teorier er enige/uenige og analysere ligheder/forskelle i de tre teorier ift. hvad de ville sige om vores temaer (Kvale & Brinkmann, 2015, 157-160).

Derudover vil vi i diskussionen inddrage udvalgte begreber fra Judy Dunn, til en kritisk diskussion af vores analyseresultater og tilknytningsteorien.

Vi vil også tilføje et afsnit om vores litteratursøgning her.

Valg af teori

Vi vil skrive en begrebsafklaring i starten af vores teori-afsnit med definition af selvkontrol og selvregulering.

Vi har valgt at anvende følgende fire teoretikere i vores undersøgelse af tilknytning og selvregulering hos barnet: John Bowlby, Daniel Stern, Peter Fonagy og Judy Dunn.

Rækkefølgen i de fire forskere afspejler en kronologisk udvikling i hvornår teorierne bliver født. De udvalgte begreber afspejler centrale elementer i udviklingen af barnets tilknytning og evne til selvregulering. Tilknytning, affektiv afstemning og mentalisering sker nogenlunde samtidig i barnets udvikling. Alle tre elementer sker gennem relationen til forældrene. Barnet lærer at affektregulere (dvs. regulere sine følelser) gennem affektiv afstemning med omsorgspersonen. Det lærer at mentalisere (dvs. at kunne se sig selv udefra og sætte sig ind i andre menneskers oplevelser) gennem relationerne og interaktionerne med forældrene. Forældrenes egen mentaliseringsevne har stor betydning for kvaliteten af tilknytningen og for udviklingen af barnets mentaliseringsevne (Fonagy et al., 2007).

Barnet gennemgår desuden også en sociale udvikling uden for familien, gennem de sociale netværk og mange kontekster barnet indgår i fx børnehave, skole og venner.

Da vi ønsker at undersøge tilknytningens betydning for barnets selvregulering, har vi valgt ovenstående begreber, for at anvende dem i vores undersøgelse af hvad tilknytning, affektiv afstemning og mentalisering specifikt kan betyde for udvikling af selvregulering hos børn i hverdagen.

De tre første teoretikere supplerer hinanden ved at de nuancerer og videreudvikler på hinandens arbejde. De antager alle at barnet er socialt fra fødselen og orienteret mod omsorgspersonen og relationen. De har desuden alle tre brudt med Freuds teorier, dog er de stadig psykodynamisk orienteret.

Vores fjerde teoretiker Judy Dunn bryder delvist med de tre første, i og med hun har fokus på sociale kompetencer, og barnets sociale verden, og ikke kun på individet og dets relation til omsorgspersonen. Dunn bidrager til vores undersøgelse med begreber om barnets flerkontekstuelle verden og social peers. Hun har specialiseret sig i små børns socio-emotionelle og socio-kognitive udvikling og trækker også på teorien om tilknytning. Vi ønsker at klarlægge hvad vores fire teoretikere lægger vægt på, hvordan de kan forenes og hvor de er forskellige.

Vi vil kort gennemgå hvorfor vi har valgt hver af de fire teoretikere.

John Bowlby (1907-1990) bidrager med hans tilknytningsteori, her de tre *tilknytningsmønstre* (tryk, ambivalent, undgående) og hans begreb om *internalisering* og barnets *indre arbejdsmodeller*. Tilknytningsmønstrene bestemmer de indre arbejdsmodeller. Bowlbys opdagelser grundlagde teorien om tilknytning og hvordan tilknytningsmønstre opstår i relationen mellem barnet og omsorgspersonen. De tre andre teoretikere trækker på hans arbejde. Bowlby er derfor relevant for den grundlæggende viden om de tre tilknytningsmønstre og for beskrivelsen af tilknytningen mellem barnet og omsorgspersonerne som et basalt, evolutionært behov.

Daniel Stern (1934-2012) bidrager med hans teori om *affektiv afstemning*, som er et centralt element i, og forudsætning for, udvikling af evnen til selvregulering. Barnet lærer gennem sine interaktioner med omsorgspersonerne, at afstemme sine følelser og sin adfærd ud fra den måde hvorpå omsorgspersonerne reagerer på barnets signaler. Barnet danner indre repræsentationer af interaktionerne, som over tid bliver til en indre model for hvordan det kan regulere sig selv i forskellige situationer. Dette svarer til Bowlbys begreb om indre arbejdsmodeller.

Peter Fonagy (1952-) bidrager med hans begreb om *mentalisering*. Fonagy anser affektregulering som et forstadium til mentalisering. Barnet udvikler sin evne til at mentalisere igennem dets relation til og interaktioner med omsorgspersonerne, hvor særligt deres evne til at støtte barnet ved at regulere det før det kan selv, er afgørende for om barnet udvikler følelsesmæssig stabilitet og permanens. Hvis fx barnets mor ikke evner at mentalisere barnets behov og forstå hvad det har brug for, vil moren ikke reagere hensigtsmæssigt på barnets signaler. Dette påvirker negativt barnets udvikling af mentalisering.

Judy Dunn (1939-) trækker også på teorier om tilknytning i hendes arbejde med små børns nære relationer. Hun har specialiseret sig i social udviklingspsykologi, og kan bidrage med en sociokulturel vinkel på vores undersøgelse. Vi har valgt Judy Dunns teori, da hun kan bidrage med begreber om *barnets flerkontekstuelle verden* og *social peers*. Hun mener, at barnet indgår i et netværk af relationer, hvor barnets tryghed bliver grundlagt. Vi ønsker at diskutere vores analyseresultater af Walter Mischels skumfidus eksperiment med de nævnte begreber fra Judy Dunn. Dette vil vi gøre for at foretage en kritisk vurdering af tilknytningsteori, da vi har undret os over om det kan blive for endimensionelt kun at undersøge tilknytning i forhold til forældre, eftersom børn bevæger sig i forskellige

kontekster udover familien. Kan det være, at flere vigtige personer for barnet er med til at påvirke tilknytningsmønsteret, som f.eks. en pædagog i børnehaven eller en lærer i skolen?

Diskuterende elementer

- Vi er kritiske over for Michels objektivitet i laboratorieeksperimentet og hans metode (validitet). Børnene er trukket ud af deres sammenhæng og har ikke indflydelse på forsøget, da det er et laboratorieeksperiment. Kan der være andre forklaringer på det han konkluderer?
Er kontrol det samme som styrke? Handler det om følelsesmæssig tryghed? Kontrol kan være indlært i et utrygt opvækstmiljø, hvor man er bange.
- Problem: Myten om at nogle børn bare har bedre selvkontrol end andre.
Mischel bygger på et gammelt syn om at børn er grådige. Derfor skal de disciplineres, så det dæmpes vs. "Det kompetente barn". Fokus på selvkontrol kan bruges som et argument for disciplinering af barnet; det skal lære at styre sig selv.
- Børn danner indre arbejdsmodeller, der er præget af tillid til andre. Hvis barnet har en tryk tilknytning, tror barnet på at forskeren kommer med en skumfidus. Hvis utryk, tror barnet ikke på det.

Spørgsmål

- Hvad synes I om vores valg af metode?
- Hvad siger vores metode om vores videnskabsteoretiske ståsted? Er det fx filosofisk hermeneutik?
- Kan vi med fordel fjerne (*til sine forældre*) fra problemformuleringen?
- Bør vi tilføje 'kvaliteten af barnets tilknytning' i vores PF?
- Bør vi beholde "dansk" (ved "vestlig og dansk sammenhæng") i afgrænsning af målgruppen?

Litteraturliste

- Bowlby, J. (2005): *A secure base: clinical applications of attachment theory*. London : Routledge.

Anna Mathilde Nielsen (71431), Camilla Jørgensen (70498), Freja Sangvirat Jensen (71346), Ida Dyremosegaard-Hansen (71336)

- Fonagy, P., Gergely, G., Jurist, E. L., & Target, M. (2007). *Affektregulering, mentalisering og selvets udvikling* (2. udgave, 2018 ed.). Akademisk Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview*. (3. udgave, 1. oplag). Hans Reitzels Forlag, København.
- Hart, S., & Schwartz, R. (2008). *Fra interaktion til relation - tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore & Fonagy* (1. udgave ed.). Hans Reitzels Forlag.
- Mischel, W. (2015). *Skumfidustesten - nøglen til selvkontrol* (1. udgave ed.). Klim.
- Stern, D. (1998). *Barnets interpersonelle univers*, Hans Reitzels Forlag, København.